

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

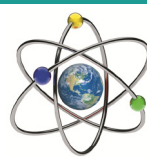
No9(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 600 sahifa,
11-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Ta'lim va mehnat bozori o'rtasidagi uzviylik va uzluksizlik masalalari: muammoning nazariy va amaliy jihatlar.....	10
A. A. Alimov, M. A. Rustamboyeva	
Bolalarda didaktik o'yinlar asosida aqliy faolligini rivojlantirish	16
Ismoilova Sabina Erkin qizi	
Ingliz tilida og'zaki nutq kompetensiyasining mazmuni, tuzilmasi va tarkibiy komponentlari	22
Nazarov Zafarjon Abdullajon o'g'li	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirish	26
Sabirova Gulmira Sadik qizi	
Реализация компетентностного и нейродидактического подходов в профессиональной подготовке специалистов профессионального образования	32
Азизова Асалхон Руслановна	
Развитие воображения учащихся с нарушением зрения в процессе изобразительной деятельности... ..	36
Бектурдиева Шохид Сатиболдиевна	
Musiqqa ta'limida raqamli texnologiyalar asosida o'quvchilarning musiqiy-kognitiv salohiyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	44
Rustamjonova Dilhas Ravshanbek qizi	
Tarbiyaviy jarayonlarda texnologik yondashuvni tadbiq etishning pedagogik imkoniyatlari	50
Raxmatova Mexrinaz Majitovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'lim sharoitida ko'rishida muammolari bo'lgan bolalar bilan ishlashga tayyorlashning ilmiy-metodik asoslari	54
Xusnuddinova Zulayxo Xamidullayevna	
Biologiya fanini o'qitishda biologiya (maxsus pedagogika: logopediya) yo'nalishi talabalarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	61
Hakimova Musharraf Fozilovna, Hasanova Zebo Davlatovna	
Rus tilini o'qitish jarayonida talabalarining kasbiy-kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodlari... ..	66
Alisherova Guldiora Fazogir qizi	
Taekvondo kyorugi sportchilari o'rta sinf o'g'il bolalarining surunkali og'riq tarqalishi	70
Boymirzozoda Islomjon Ergash o'g'li	
Orolbo'yi mintaqasida ekologik xavfsizligini ta'minlashning siyosiy-huquqiy asoslari.....	77
Kurbanbayeva Ulbosin Jumag'aliyevna	
Communicative Tasks to Develop English Speaking Skills in Grades 3-4	81
Malika Mutalliyeva	
SHAF-modeli asosidagi psixologik-pedagogik korreksion dasturning talabalarda chet tilini o'rganish samaradorligiga ta'siri	85
Ruzmetova Zilolakhon Dilmuradovna	
Boshlang'ich ta'lim mazmunini aksiologik paradigma asosida tizimlashtirishning pedagogik samaradorligi... ..	89
Shabbazova Dilfuza Ro'zikulovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq (soft skills) ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik va metodologik asoslari	95
Yakubjonov Xasan Qahramonovich	
Yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tilida o'qish kompetensiyasini rivojlantirishning lingvometodik asoslari	99
Zarifa Ko'paysinova	
Oliy ta'lim talabalarida epistemik agentlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	103
Nabiyeva Aziza Komil qizi	

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarga texnologiya fanini o'qitishda assistiv va raqamli texnologiyalardan foydalanish kompetensiyasi.....	107
Abdujabbarova Zulfiya Usmanovna	
Ishsiz ayollarda umumiy hissiy yo'nalganlik va o'z-o'ziga munosabat o'rtasidagi psixologik bog'liqlik	114
Jurayeva Shaxnoza Saatmuradovna	
Kasaba uyushmalari xodimlarida tashkilotchilik-kommunikativ qobiliyatlarning psixologik xususiyatlari	119
Sharipov Hayotjon Safarovich	
Oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilarida kreativlik muammosining ilmiy-nazariy asoslari	125
Xolturayev Asqarjon Panjiyevich	
Bo'lajak nemis tili o'qituvchilarida til ko'nikmalarini rivojlantirishning lingvokognitiv asoslari va lingvodidaktik qiyinchiliklari.....	129
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Jumayeva Gulxan Amrullayevna	
Harakatni analitik tahlil qilish asosida texnik tayyorgarlikni rivojlantirish samaradorligi.....	135
Jonibekova Fotimaxon G'ulomjon qizi	
The Role of School, Family, and Society in Advancing Inclusive Education	140
Solomons Donovan Benedict	
Nemis tilini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishdagi samaradorligi	145
Sabirova Dana Davronovna	
Shaxs emotsional regulyatsiyasining stressga chidamlilik darajasiga ta'siri	150
Nurmatov Azizbek Nuraliyevich, Turaeva Manzura	
Talabalarda ilmiy muloqot to'siqlarini yengishning psixolingvistik modellari	154
Ataxanova Asaloy Alisher qizi	
Ingliz tilida akademik yozuv kompetensiyasini generativ sun'iy intellekt vositasida rivojlantirish	161
Bakiyeva Durdona Baxtiyarovna	
Zamonaviy jamiyatda qizlarning ma'naviy kamolotini kitobxonlik vositasida rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik xususiyatlari	164
Norqobilova Pardaxol Rahmatovna	
Para stol tennisining paydo bo'lishi, tasniflash tizimi va rivojlanish tendensiyalari	168
Usmonova Hayotxon Akmaljon qizi	
Ta'lim va tarbiya nazariyasi hamda metodikasi doirasida "Funksiya va uning limiti" mavzusini o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	172
Sodiqova Nodira Muhiddinovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik xususiyatini shakllantirishda oilaviy muhitning roli	177
Soliyev Mirzoxid Tursunxo'jayevich	
VIII–IX sinf o'quvchilarining kimyo fanidan differensial mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirish	182
A. J. Kurbanbayeva, Xabiyeva Gulbaxor Mangliboy qizi	
Sun'iy intellekt asosida tabiiy fanlarni o'qitishning pedagogik modeli: nazariya va amaliyot.....	186
Qurbanbayev Baxtiyar Baxitovich	
Finlandiya tajribasi asosida maktabni boshqarishning zamonaviy modeli va pedagoglarni salohiyatini oshirish: ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'tarishdagi o'rni.....	194
Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vokal ijrochiligi qobiliyatlarini shakllantirishning pedagogik zarurati va mexanizmlari	199
Sobirova Nasiba Aliyor qizi	
Adaptiv-rezidentura modelining konseptual arxitekturasini va bosqichlararo bog'liqligi.....	205
Ataxanov Xamidillo Kozimjanovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanishning interaktiv metodikasi	212
Toshquvatova Gulchehra Mirpulat qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning gimnastika vositalari orqali jismoniy faolligini oshirish	215
Kurbonova Shodiya Baxtiyor qizi	

Tabiiy fanlarni o'qitishda o'quv-loyiha ishlarini tashkil etish metodikasi	219
Boymatov Bekzod Xidirboyevich	
Boshlang'ich sinf darslarida didaktik usullardan foydalanishning o'ziga xos jihatlari	225
Nishanova Gulbahor Xamidjonovna	
Insultning o'tkir va erta tiklanish davrlarida nutq buzilishlarini aniqlash va individual logopedik reabilitatsiya asosida nutq funksiyasini tiklashni takomillashtirish	229
Yusupova Feruza Akiljanovna	
Ta'lim sohasida jismoniy tarbiya va sportning o'rni va ahamiyati.....	233
Xudaykulov Zafar Beknazarovich	
Talabalarda sog'lom ma'naviy muhitga qadriyatli munosabatlarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	240
Davronova Dildora Saidovna	
Metakognitiv o'qish strategiyalarining mazmuni, tuzilmasi va kognitiv o'qish strategiyalari bilan o'zaro aloqasi	245
Matrasulova Iroda Maksud qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini savod o'rgatishga tayyorlash pedagogik muammo sifatida va uning o'rganilganlik darajasi	249
Matyakubova Yulduzxon Atabekovna	
Talabalarining madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini takomillashtirishda ingliz folklor materiallarini tanlash mezonlari	253
Maxsudaliyeva Ra'noxon Baxodir qizi	
Talabalarda yengil atletikaga qiziqishni oshirish va motivatsiya omillari.....	259
Muqimov Olim Ergashevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ijtimoiylashtirishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	266
Ortiqboyeva Zumradxon Xasanboy qizi	
Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklar profilaktikasida idoralararo pedagogik hamkorlikning tizimli mexanizmlari	271
Raxmonov Muhammadali Abdullajon o'g'li	
Badminton sport turida texnik-taktik harakatlarni boshlang'ich bosqichda o'rgatish metodikasini takomillashtirish	275
Saydullayev Abror Toxir o'g'li	
Boshlang'ich sinflarda hikoya janri matnlarini o'qitishga o'rgatish metodikasi.....	278
Xurramova Umida Azamatovna	
Autizm spektri buzilishlari bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda funksional kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish.....	284
Yakubova Asaxon Ulug'bek qizi	
Generativ sun'iy intellekt asosida musiqa ta'limini tashkil etish mexanizmlari.....	288
Teshaboyev Iloxomjon Inomjon o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida fizika fani mutaxassislarining metodik tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy asoslari	291
Mamadaliyev Azamatjon Alijonovich	
Raqamli ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning didaktik xususiyatlari.....	294
Abduraxmonova Dildora Alijon qizi	
The Need for Teaching English in the Globalized Era	299
Abdimuminova Khurriyat Abdimuminovna	
Maktab o'quvchilarida kreativ kompetentlikni neyropedagogik texnologiyalar yordamida shakllantirishning nazariy-metodik asoslari	304
Isroilova Navbahor Nurillo qizi	
O'smirlarda tajovuzkorlik va suitsidal xavfni kamaytirishga qaratilgan psixoprofilaktik chora-tadbirlar	314
Nahalboyeva Nigora Turdi qizi	

Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	319
Nurmatova Go'zalxon Vohidjon qizi	
Talabalarda milliy o'zlikni anglash kompetensiyasining komponentlari	324
Djumaniyazov Umrbek Maxsudovich	
Zamonaviy pedagog gabitar imijining ta'lim jarayoniga ta'siri.....	328
Jo'rayeva Sohijjamol Norqobilovna	
Malaka oshirish jarayonida maktab matematika o'qituvchilarining metodik kompetentligini rivojlantirish	333
Gafforova Sarvinov Asrorovna	
Social, Professional, and Psychological Adaptation of Military Servicemen	339
Asqarov Rahmatjon Rahimovich	
Keksalik davrida kundalik hayot qiyinchiliklarining psixologik xususiyatlari.....	344
Kurbaniyozova Ra'no Yuldashevna	
Informatika darslarida loyihaviy ta'lim texnologiyasidan foydalanish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	347
Ochilova Dilso'z Akramovna	
Arxitektura yo'nalishi talabalarining ingliz tilida kasbiy og'zaki nutqini rivojlantirishda o'yinli-kommunikativ vaziyatlardan foydalanish	353
Axmadaliyeva Dildora Raxitdinovna	
Fransuz tili B1 daraja tizimi asosida og'zaki nutq ko'nikmasini rivojlantirishning innovatsion usullari	357
Sag'dullayeva Zuhra Ne'matulla qizi	
Integrativ yondashuv asosida zoologiya fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish	362
Navruzova Sevara Akbar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda kompleks yondashuvlar	368
Salimova Marjona Abduraxim qizi	
Uyda yakka tartibdagi ta'lim samaradorligini oshirishning didaktik ta'minoti, pedagoglar va oilalarning hamkorligini kuchaytirish	373
Sodiqova Nurgul Tursunboyevna	
Tibbiy va biologik fizika fanini tpack modeli asosida o'qitishning nazariy asoslari.....	378
Qosimova Gulnoza Soyibjonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglar kasbiy kompetentligini rivojlantirish orqali ta'lim sifatini oshirish.....	384
Berdaliev Gulasal Abdurkuduzovna	
Сравнительный анализ методов модернизации сети и оценка экономической эффективности предложенного решения	393
Киямов Рахматулло Рузиевич	
Pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish bosqichlari	401
Jumanov Abbas Nabijonovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish va harakatli o'yinlar orqali bolalarning jismoniy sifatlarini rivojlantirish metodikasi.....	405
Ne'matova Nilufar Nozimovna	
A1-C2 darajalari bo'yicha lug'atlar bilan ishlash metodikasini takomillashtirishning mazmuni	410
Omonova Mohigul Ravshanbek qizi	
Badiiy matn tahlilida va kitobxonlikni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan va interfaol ta'lim texnologiyalari	414
Sabitova Tadjixon	
Turli yoshdagi ayollarni sog'lomlashtirishda fitnes-aerobika mashg'ulotlarini tashkil etish va individuallashtirish metodikasi	418
Shaxriddinova Laylo Nurxonovna	
Harakatli o'yinlar va badminton vositalarini integratsiyalash asosida 14–15 yoshli qizlarning jismoniy va funksional tayyorgarligini takomillashtirish.....	423
Qo'chqarov B. O.	

6–7 yoshli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda tayanch kompetensiyalarni shakllantirish muammolari...	428
<i>Xolto'rayeva Sabina Xo'shmurod qizi</i>	
Bo'lajak psixologlarning bolalarni ta'lim-tarbiya muhitiga moslashtirishga oid kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	435
<i>Xalilova Mexriniso Kamolovna</i>	
"Go'ro'g'li" dostonining qoraqalpochqa va turkmancha versiyalaridagi obrazlarning o'ziga xos xususiyatlari va o'xshashliklari haqida.....	439
<i>Allamuratova Nargiza</i>	
Zoologiya fanini o'qitishda loyiha metodidan foydalanish orqali ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish.....	443
<i>Dushekeyeva Nasiba Rustembayevna, Arepbayev Islambek Muratbayevich</i>	
O'zbek tilini o'qitishda nutqiy faoliyat turlarini integrallash metodikasi.....	448
<i>Mahmudova Nodira G'ofurjon qizi</i>	
Kognitiv adashishlardan foydalanish asosida talabalarning mustaqil fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish	451
<i>Satimova Sevinch Sardorbekovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyalashgan kontent yaratish orqali bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish.....	456
<i>Sulaymonova Durdona Ixtiyor qizi</i>	
Ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini ta'minlashning tashkiliy-boshqaruv mexanizmlari: mohiyati, tuzilmasi va raqamli takomillashtirish imkoniyatlari	463
<i>Tog'ayeva Zamira</i>	
Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida moliyaviy savodxonlik va resurslarni tejash ko'nikmalarini rivojlantirish	469
<i>Saparova Umida Baxromovna</i>	
Mental muammoli shaxslarning uzluksiz ta'limida Universal Design for Learning (UDL) tamoyillarini qo'llash: ijtimoiy-pedagogik yondashuv	473
<i>Safiyeva Mohinur Akram qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda sun'iy intellekt asosida axborot matnlari ustida ishlash metodikasini takomillashtirish...	479
<i>Faxritdinova Shoira</i>	
Мотивация к изучению английского языка у старшеклассников: теоретико-методологические основы, факторы и педагогические условия	486
<i>Хаджиметова Дилноза Рахимовна</i>	
Glyutonimlarning lingvokognitiv tabiati: konseptual metafora va milliy-madaniy kodlash (ingliz, rus va o'zbek tillari misolida)	492
<i>Nusratova Aziza Cho'liboyevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar iqtidorini rivojlantirishning faoliyatli metodikasi samaradorligi.....	495
<i>Sapayeva Gulnoza Azimboyevna</i>	
Futbolchilarning tezkor-kuch yo'nalishidagi ixtisoslashtirilgan mashqlarni tezkor nazorat qilishda "parallel" rejalashtirish asosida optimallashtirish	500
<i>Irmatov Ravshan Sayfiddinovich</i>	
Erkin kurash sportchilari misolida musobaqaoldi emotsional kechinmalarning motivatsion faoliyatga ta'sir xususiyatlari.....	505
<i>Allayarov Dilshod Raximboy o'g'li</i>	
Musiq o'qitish metodikasi: xorij amaliyoti tajribasida	509
<i>Allayarova Nargiza Narimanovna</i>	
Internet makonida yoshlar kiberjinoyatchiligining psixologik omillari va ularning barvaqt profilaktikasi	513
<i>Egamberganov Rasulbek Farhod o'g'li</i>	
Milliy tarbiya targ'iboti: ijtimoiy-psixologik omillar va samaradorlik	517
<i>Jabborov Xazrat Xusenovich</i>	
Ajrimdan keyingi otalik ishtiroki va bolaning psixologik moslashuvi: ota-bola munosabatlarining himoya qiluvchi omil sifatidagi roli	523
<i>Umrzaqova Gulchehra Abdurasuljon qizi</i>	

Sotsial intellektni tadqiq qilish muammosi	531
<i>Valiyeva Munajatxon Sodiqovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitish jarayonining pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	534
<i>Aytmuratova Elvira Ersultanovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy kompetensiyalarni shakllantirishda milliy qadriyatlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari.....	538
<i>Ravshanova Muxayyo Tolibovna</i>	
Oliy ta'limdagi innovatsion jarayonlarning mohiyati va kasbiy kompetensiya muammosining psixologik-pedagogik asoslari.....	542
<i>To'rabekov Farxod Sanakulovich</i>	
Bo'lajak sport psixologlarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda motivatsion omillarning ahamiyati	546
<i>Rasulov Zokir Pardayevich</i>	
Educational Management: Modern Approaches to Improving the Effectiveness of Educational Institutions...	550
<i>Rakhimova Durdona Dilshod qizi</i>	
Jismoniy-sog'lomlashtirish mashg'ulotlarida talabalarning refleksiv ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyasi...	555
<i>Gulnora Abdulaxadova Abdumannob qizi</i>	
O'tkir Hoshimovning "Dunyoning ishlari" asari tarjimasida milliy kolorit va lingvokulturologik muammolar ...	561
<i>Narkabilova Rayxonoy Alisherovna</i>	
Olimpiya ta'limi asosida talabalarda sport madaniyati va olimpiya qadriyatlarini shakllantirishning pedagogik asoslari	564
<i>Qodirov Jurabek Mamatismonovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda bilish kompetensiyasini rivojlantirishga oid ilmiy-pedagogik tadqiqotlar tahlili.....	570
<i>Qodirova Nargiza Raxmatillo qizi</i>	
Abdurauf Fitratning "Oila" asarida oilaviy tarbiya pedagogikasi masalalari	574
<i>Safarova Malika Muzaffarovna</i>	
Kredit-modul tizimi asosida bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish	578
<i>Saparov Xasan Djumanazarovich</i>	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni kasbiy-ma'naviy nafosatli shaxs sifatida tarbiyalash	581
<i>Xalilov Raufjon Rahimjon o'g'li</i>	
Storybook Listening and Word Learning in Early EFL Education: Achievement and Attitudes Among Primary and Elementary Learners in Uzbekistan	587
<i>Zarnigor Qayumova</i>	
Raqamli ta'lim muhitida ijtimoiy taqqoslash va tashqi ko'rinishga oid o'zini o'zi anglashning ayol talabalar psixologik farovonligiga ta'siri.....	592
<i>Zoirova Diyora Murod qizi</i>	

OLIY TA'LIMDAGI INNOVATSION JARAYONLARNING MOHIYATI VA KASBIY KOMPETENSIYA MUAMMOSINING PSIXOLOGIK- PEDAGOGIK ASOSLARI

To'rabekov Farxod Sanakulovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“O'zbek tilini o'qitish va ta'lim metodikasi” kafedrası professori, p.f.d. (DSc)

Annotatsiya: Maqolada oliy ta'lim tizimidagi innovatsion jarayonlarning mohiyati va talabalarning kasbiy kompetensiya muammosining psixologik-pedagogik asoslari bayon qilingan. Mahalliy va xorijiy olimlarning kompetensiya, kasbiy kompetensiya, innovatsiya, innovatsion jarayonlarga oid fikrlari tahlili qilingan.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, kompetensiya, kompetentli, innovatsion, kasbiy kompetensiya, talaba, o'qituvchi.

Abstract: The article describes the essence of innovative processes in the higher education system and the psychological-pedagogical basis of the problem of professional competence of students. The opinions of local and foreign scientists regarding competence, professional competence, innovation, innovative processes were analyzed.

Key words: higher education, competence, competent, innovative, professional competence, student, teacher.

Аннотация: В статье раскрыта сущность инновационных процессов в системе высшего образования и психолого-педагогические основы проблемы профессиональной компетентности студентов. Проанализированы мнения отечественных и зарубежных ученых относительно компетентности, профессиональной компетентности, инноваций, инновационных процессов.

Ключевые слова: высшее образование, компетенция, компетентность, инновационный, профессиональная компетентность, студент, преподаватель.

KIRISH

Innovatsion ta'limning moddiy va texnologik omillarini rivojlantirish muhimligiga qaramay, oliy ta'lim amaliyoti, shu jumladan, iqtisodiy, shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlarni amalga oshirishning muvaffaqiyati ko'p jihatdan va hatto birinchi navbatda oliy ta'lim muassasalari (OTM) o'qituvchilarining kasbiy va pedagogik faoliyatiga yangiliklarni kiritishga tayyorligi bilan belgilanadi. Boshqacha qilib aytganda, oliy ta'limdagi innovatsion o'zgarishlarning hal qiluvchi omili innovatsion pedagogik faoliyatga kasbiy tarzda tayyorlangan o'qituvchiga aylanadi.

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimining rivojlanishini ko'p jihatdan belgilab beradigan Boloniya jarayoni doirasida kompetensiya yondashuvi mafkurasi alohida ahamiyatga ega. Shu sababli, ushbu yondashuv nuqtayi nazaridan innovatsion ta'lim uchun kasbiy pedagogik kadrlar tayyorlash muammosini ko'rib chiqish kerak.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Talabalarni kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, ularni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik muammolari Sh. R. Axliddinov, U. Sh. Begimqulov, R. H. Jo'rayev, J. G'. Yo'ldoshev, N. J. Isaqulova, Z. K. Ismoilova, R. G. Isyanov, Sh. S. Sharipov, N. A. Muslimov, M. B. Urazova, E. R. Yuzlikayevlar tomonidan tadqiq etilgan.

Xorijiy olimlardan o'qitishni innovatsion mazmundagi bilimlar asosida tashkil etish kabi masalalar D. Coste, B. North va J. Trim, T. March, B. Tomlinson, A. Ellis, J. Fonts, Ch. Freeman, G. Grossilarning tadqiqotlarida o'z aksini topgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolaning metodologiyasi ilmiy va tobora ommalashib borayotgan manbalarni tahlil qilishga asoslanib, innovatsion yondashuv doirasida talabalarning kasbiy faoliyati, texnologik salohiyati va kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati hamda rolini tahlil qiladi.

Oliy ta'lim sifatini oshirishda talabaning kasbiy kompetensiyalari tarkibini tahlil qilish usullari, ta'lim jarayonini takomillashtirish bo'yicha ishchi dasturlar va qo'llanmalar, zamonaviy veb-vositalardan foydalanish bo'yicha ilmiy umumlashtirish, shuningdek, ushbu tadqiqot muammosi yuzasidan talabalar va o'qituvchilar bilan suhbat usullari ham qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kompetensiyaviy yondashuv ta'lim paradigmasini bosqichma-bosqich takomillashtirish, bilim va ko'nikmalar bilan bir qatorda kompetensiyalar majmuasini o'zlashtirish uchun zarur sharoitlarni yaratishni nazarda tutadi. Bu esa bitiruvchining salohiyatini rivojlantirish, zamonaviy ko'p omilli ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga moslashish, axborot-kommunikatsiyalarga boy muhitda samarali faoliyat yuritish qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, ta'lim natijalariga qo'yiladigan zamonaviy talablarni aks ettiruvchi "kompetensiya" atamasi G'arb pedagogikasida shakllangan bo'lib, muvaffaqiyat falsafasi bilan chambarchas bog'liq^[4].

Kasbiy kompetensiya tarkibida shaxsiy komponentning muhim o'rin tutishi kompetensiya darajasi va sifatini o'rganish hamda baholashda kompleks yondashuvni talab qiladi. Shu bilan birga, o'qituvchining kasbiy kompetensiyalarini o'rganish va tahlil qilishda uning shaxsiy fazilatlarini ham hisobga olish muhimdir. Binobarin, kasbiy kompetensiyani rivojlantirish talabaning ongli va maqsadli faoliyati natijasida uning muhim shaxsiy fazilatlarida yuz beradigan ijobiy o'zgarishlarning natijasi sifatida qaralishi mumkin. Bu esa kasbiy faoliyat sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, umumiy amaliy nuqtayi nazardan, muallif pedagogik kompetensiyani uch darajaga ajratadi:

- umumiy – asosiy va operatsion kompetensiyalar;
- xususiy – rasmiy guruhning ma'lum bir ta'lim muassasasidagi kompetensiyalari;
- muassasa ichidagi individual o'qituvchining kompetensiyasi.

Ta'limga kompetensiyaga asoslangan yondashuvni joriy etish pedagogik tizimni zamonaviy talablar asosida bosqichma-bosqich takomillashtirish hamda davlat va jamiyat ehtiyojlariga mos ravishda rivojlantirishni nazarda tutadi. Ushbu jarayonni samarali amalga oshirishda rivojlangan psixologik va pedagogik nazariyalarga, jumladan, kontekstual ta'lim nazariyasiga tayanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy ta'limni zamonaviy talablar asosida takomillashtirish zarurati kompetensiyaviy yondashuv asosida mutaxassislar tayyorlash tizimini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarning faol ishlab chiqilishiga xizmat qilmoqda. Bunday yondashuvlarning asosiy maqsadi ta'limning amaliy yo'nalishini yanada mustahkamlashdan iborat. Amaliyotga yo'naltirilgan ta'limning asosiy maqsadi zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga mos ravishda talabalarning bilim faolligi, ijodiy faolligi, mustaqilligi va tashabbuskorligini rivojlantirishdir.

Kasbiy tayyorgarlikning innovatsion modellaridan biri – elita mutaxassisining kompetensiya modeli alohida e'tiborga loyiqdir. Kasbiy elita yuqori malaka, intellektual salohiyat, yuksak darajadagi ijtimoiy-iqtisodiy imkoniyatlar, shuningdek, ijodiy va axloqiy fazilatlariga ega bo'lgan har tomonlama rivojlangan mutaxassislarni ifodalaydi.

Shunday qilib, kasbiy kompetensiyani shakllantirish jarayonidagi asosiy tendensiyalardan biri talabalarda innovatsion madaniyatni rivojlantirishdan iborat.

Mutaxassisning innovatsion madaniyati kompetensiyaning yangi darajasini aks ettiradi. Bu shaxsning yangiliklarni ijobiy qabul qilishi, shuningdek, innovatsion jarayonlarda faol ishtirok etishi va ularga munosib hissa qo'shish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Mutaxassisning innovatsion madaniyati uning ma'naviy hayoti sohasi bilan bog'liq bo'lib, motivlari, bilimlari, ko'nikmalari, xulq-atvor namunalari va me'yorlarida namoyon bo'ladigan qadriyat yo'nalishlarini aks ettiradi. Innovatsion madaniyat o'qituvchining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy qismi sifatida kelajakdagi mutaxassislarda ushbu qadriyat yo'nalishlari va motivlarini shakllantirishni ham o'z ichiga oladi.

Kasbiy ta'lim subyektlarining innovatsion madaniyatini shakllantirish masalasi keng ko'lamli yo'nalishlarni qamrab oladi hamda shaxsning innovatsion madaniyatini shakllantirishga qaratilgan o'ziga xos texnologiyalarni ishlab chiqish uchun asos bo'ladigan bir qator konseptual qoidalarni belgilaydi, ya'ni:

- innovatsion faoliyatni o'qitish texnologiyalarini yaratish;
- innovatsion jarayonlar haqidagi g'oyalar tizimini shakllantirish;

- universitetning innovatsion muhiti tuzilmasini yaratish;
- innovatsiya jarayonida talaba va o'qituvchining samarali munosabatini ta'minlaydigan didaktik vositalarni ishlab chiqish;
- talabalarning individual xususiyatlari va ularning innovatsion faoliyatda ishtirok etishga tayyorlik darajasini aniqlash texnologiyalari hamda usullarini ishlab chiqish.

Ushbu konseptual qoidalar shuni ko'rsatadiki, oliy kasbiy ta'lim tizimida shaxsning innovatsion madaniyatini shakllantirish jarayoni o'qituvchi, talaba va o'quv jarayonini boshqarish subyektlarining innovatsion madaniyati birligida ko'rib chiqilishi kerak, uning maqsadi kasbiy kompetensiyaning komponenti sifatida innovatsion kompetensiyani shakllantirishdan iborat.

A. A. Verbitskiy nazariy va uslubiy tahlilni o'tkazib, u yoki bu innovatsion model amalda keng tarqalishi uchun bir qator shartlarni aniqladi^[12]:

- jamiyatda yangi ta'lim modeliga ehtiyoj va uni qabul qilishga tayyorlik mavjud;
- psixologik-pedagogik nazariya asoslanadigan va umumlashtiradigan ta'lim amaliyotida keng innovatsion empirik tajriba to'plangan;
- taklif etilayotgan o'quv modelining asosi juda kuchli psixologik va pedagogik nazariyadir;
- ushbu nazariya texnologik jihatdan rivojlangan xususiyatga ega, aks holda u jiddiy amaliy ahamiyatga ega bo'lmaydi;
- yangi o'quv modeli avvalgi modellarga tayanadi, go'yo ularni "olib tashlaydi", uni eng yaxshi an'anaviy modellar bilan birlashtirgan holda o'ziga xos holatga keltiradi;
- innovatsiya pedagogik tizimning barcha bo'g'inlariga ta'sir qiladi: o'qitish va nazorat qilishning maqsadlari, mazmuni, shakllari, usullari va vositalari, o'qituvchilar va talabalarning o'ziga xos moslashuvini hisobga oladi;
- yangi model oldingi modellar tomonidan hal qilingan barcha ta'lim vazifalarini hal qiladi va yuqori darajada, shuningdek, ma'lum bir yangi vazifalar to'plamini hal qiladi;
- o'quv modelining qo'llanilish chegaralari aniqlanadi va tushuniladi, chunki ularning hech biri mutlaqo universal bo'lishi mumkin emas;
- yangi turdagi o'qitishda o'qitish mazmuni va uni joylashtirish mantiqini aks ettiruvchi o'z darsligi (yoki hech bo'lmaganda qo'llanma) mavjud;
- yangi o'qitish modelining nazariy va ilmiy-uslubiy asoslari o'qituvchiga tushunarli bo'lib, ular tomonidan aniq pedagogik texnologiyalar juda oson o'zlashtiriladi.

Bundan tashqari, ushbu masala bo'yicha nazariy sharh shuni ko'rsatadiki, turli tadqiqotlar kompetensiyani baholashda turli mezon va ko'rsatkichlarni qo'llaydi va kasbiy kompetensiya tarkibiga kiritilgan asosiy kompetensiyalarning har xil turlarini aniqlaydi. Ushbu vaziyatdan xulosa qilish mumkinki, kasbiy kompetensiya kabi ko'p o'lchovli konsepsiyani o'rganish va modellashtirish ixtisoslashtirilgan yondashuvni talab qiladi va asosan o'rganish mavzusi tomonidan oldindan belgilanadi. Bu, xususan, kasbiy kompetensiyani shakllantirish muammosini faqat zamonaviy pedagogik kasbda doirasi nihoyatda keng bo'lgan ma'lum bir pedagogik mutaxassislikning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda hal qilish mumkinligini anglatadi.

Hozirgi vaqtda kasbiy va pedagogik ta'lim, shu jumladan, iqtisodiy-pedagogik ta'lim – ijtimoiy ishlab chiqarishning ko'plab tarmoqlari va ijtimoiy-madaniy sohalarga yo'naltirilgan turli xil ta'lim muassasalari va tashkilotlarini pedagogik kadrlar bilan ta'minlaydi. Ushbu yo'nalish mutaxassislari kasb-hunar maktablarida, politexnika profiliga ega bo'lgan umumta'lim muassasalarining o'rta maktablarida, korxonalarning o'quv bo'linmalarida, bandlik xizmati o'quv markazlarida va boshqa ta'lim tuzilmalarida ishlaydigan yoshlar va kattalarga kasb-hunar va mutaxassisliklarni o'qitish uchun, shuningdek, boshlang'ich ta'lim muassasalarida maxsus fanlarni o'qitish uchun zarurdir.

Bundan tashqari, hozirgi kunda oliy o'quv yurtlarida yuqori kasbiy-pedagogik va iqtisodiy-pedagogik ma'lumotga ega bo'lgan mutaxassislarga talab yuqori. Bu, o'z navbatida, bunday mutaxassislarni tayyorlashga ma'lum talablarni qo'yadi, bu ularning kasbiy faoliyatning muayyan sharoitlarida kasbiy moslashish imkoniyatini ta'minlashi kerak.

Biroq ushbu turdagi pedagogik ta'limning asosiy xususiyati shundaki, talaba davlat ta'lim standarti talablariga muvofiq, o'qitish jarayonida kasbiy faoliyatning ikki xil turini – mutaxassislik va pedagogikani o'zlashtiradi. Bundan tashqari, ular ta'limning ikkita mazmunli alohida tarkibiy qismi sifatida emas, balki kasbiy pedagogik ta'limning integral o'ziga xosligini namoyon etadigan integral asosda o'zlashtirilishi kerak.

Tarkib jihatidan kasbiy pedagogik ta'lim – bu shaxsni ma'lum bir kasbga samarali tayyorlashga, kasbiy va pedagogik funksiyalarning to'liq spektrini bajarishga, shuningdek, kasbiy faoliyatda o'zini o'zi anglashga qodir shaxsni shakllantirish jarayoni.

Va shu munosabat bilan, ko'plab tadqiqotchilar oliy ta'lim tizimi o'qituvchisi kasbi juda yuqori ijtimoiy ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydilar, chunki u aslida yosh avlodni tez va doimiy o'zgaruvchan dunyoda ishlashga tayyorlashning asosiy shaxsidir. Shu sababli, ushbu mutaxassislar ro'yxati o'z faoliyatida zamonaviy sharoitda oliy ta'lim maqsadi raqobatbardosh xodimni tayyorlash, talabalarning bilimga bo'lgan munosabatini rag'batlantirish, har tomonlama kompetentlikni ta'minlaydigan keng ijtimoiy-kasbiy spektrning bilim vositalari va ko'nikmalariga bo'lgan ehtiyojni rivojlantirish, ijtimoiy xavfsizlik, kasbiy harakatchanlik, shaxsning ijodiy o'zini o'zi rivojlantirishdan iborat.

Mamlakatimizda kasbiy-pedagogik ta'lim tizimini zamonaviy talablar asosida izchil rivojlantirish va sifat jihatidan takomillashtirib borishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, oliy iqtisodiy va pedagogik ta'limni yanada rivojlantirish butun ta'lim sohasi taraqqiyotiga xizmat qiluvchi muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida ta'kidlash kerakki, iqtisodiy-pedagogik ta'limning rivojlanishi davomida uning oliy ta'lim tizimida me'yoriy-tashkiliy rejada mustaqil yo'nalish sifatida ishlashining izchilligi masalasi bir necha bor ko'tarilgan. Va ushbu ta'lim sohasini saqlab qolish foydasiga asosiy dalil uning o'ziga xosligi bo'lib, u kadrlar tayyorlash tizimi bo'lib, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy sohalarining holati va rivojlanishiga ikki marta ta'sir qiladi: birinchi – o'qituvchilarning o'zlarini tayyorlash sifati va keyingisi – ular tomonidan tayyorlangan bitiruvchilarning bilim darajasi va ko'nikmalari.

Bundan tashqari, ushbu haqiqatni hisobga olgan holda, ushbu ta'lim sohasini birlashtirish, takomillashtirish va kengaytirish hozirgi bosqichda mamlakat ta'lim tizimini rivojlantirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lgan ustuvor yo'nalishlar – iqtisodiyot, madaniyat, ilm-fan, shu jumladan, jamiyatda turg'unlik hodisalarini bartaraf etish shartlari ro'yxatiga kiritilishi kerak, deb ta'kidlash uchun asos bor.

Kompetensiya yondashuvi nuqtayi nazaridan kasbiy pedagogik ta'lim doirasida kasbiy kadrlar tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari "kasbiy kompetensiya" tushunchasining mazmun xususiyatlari bilan belgilanadi. Agar yuqorida aytilganlar kasbiy pedagogik faoliyat bilan shug'ullanadigan mutaxassislarning xarakteristikasi sifatida kasbiy pedagogik kompetensiya haqida bo'lsa, kasbiy bo'lmagan darajada (masalan, ota-onalar tomonidan) amalga oshiriladigan pedagogik faoliyatdan farqli o'laroq, kasbiy pedagogik kompetensiya oliy ta'lim o'qituvchilariga nisbatan boshqacha ma'noga ega.

Kasbiy-pedagogik (iqtisodiy-pedagogik) ta'limning integral xususiyatlarini hisobga olgan holda, u kasbiy faoliyatning ikki xil sohasidagi kasbiy kompetensiyaning integral birligini anglatadi, masalan:

- kasbiy pedagogik (o'qituvchilik) faoliyat sohasidagi kasbiy kompetensiya;
- sanoat kasbiy faoliyati sohasidagi kasbiy kompetensiya.

Ushbu qoida universitetda bo'lajak talabalarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish nuqtayi nazaridan konseptual ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Usarov J. E. Tayanch va fanga oid kompetensiyalar asosida ta'lim mazmunini takomillashtirish va o'quvchilar kompetentligini rivojlantirish. Doktorlik dissertatsiyasi. – T., 2019.
2. Urazova M. B. Bo'lajak kasbiy ta'lim pedagogini loyihalash faoliyatiga tayyorlash texnologiyasini takomillashtirish: ped. fanlari dok. ... diss. – T., 2016. – 260 b.
3. Qo'ysinov O. A., Muslimov N. A. Kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlashda mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariyasi va metodikasi. Monog. – T.: "Fan", 2009. – 92 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.